

Zbigniew Bagniewski

Kalisz Pomorski, woj. szczecińskie. Stanowisko 7

Informator Archeologiczny : badania 21, 9-10

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DUDKA, gm. Wydmyny
woj. suwalskie
Stanowisko 1

patrz
neolit

GULIN MŁYŃ, gm. Zakrzew
woj. radomska
Stanowisko 1

patrz
okres lateński

KALISZ POMORSKI
woj. szczecińska
Stanowisko 7

Uniwersytet Wrocławski
Instytut Archeologii

Badania prowadził doc. dr hab. Zbigniew Bagniewski.
Finansował Uniwersytet Wrocławski. Drugi sezon badań.
Stanowisko mezołityczne.

Kontynuowano wieloletnie badania mające na celu możliwie pełne rozpoznanie osadnictwa mezołitycznego na Pojezierzu Drawskim. Poprzedziły je poszukiwania powierzchniowe, w wyniku których w strefie jezior drawskich i doliny Drawy odkryto kilkadziesiąt stanowisk mezołitycznych.

Stanowisko nr 7 jest jednym z czterech stanowisk prawdopodobnie mezołitycznych, zlokalizowanych w rejonie Kalisza Pomorskiego. Badania były kontynuacją prac z roku 1986. Wówczas to m.in. natrafiono na rozległe skupisko /płaszcz/ kamieni narzutowych, o bliżej nieokreślonej funkcji, które nie zostało wyeksplorowane do końca. Stwierdzono, iż kamienie te ponad wszelką wątpliwość zostały w miejscu tym nagromadzone intencjonalnie.

Eksploatowane stanowisko położone jest w południowo-zachodniej części gruntów miejscowości, około 300 m na południe od drogi do Szczecina, na terenie aktualnie wyschniętego jeziora, uformowanej w wydajny cypał. Obecnie cypał ten otaczają podmokłe i zatopione łąki. Badaniom poddano niesznacznie wypiętrzoną kulminację terasy oraz jej skłon, opadający w kierunku krawędzi zatopionej niecki wyschniętego jeziora. Kontynuowano odważanie dalszych fragmentów płaszcza kamieni.

Wykop I/87 o powierzchni 112 m² objął centralną i peryferyczną część skupiska kamieni /od strony południowej i południowo-zachodniej/, umożliwiając uchwycenie jego maksymalnego zasięgu. Z uwagi na silne rozczłobienie kamieni, ich układ pierwotny jest niemożliwy do zrekonstruowania. Można jedynie przypuszczać, że najprawdopodobniej układ ten zbliżony był do owalu /koła?/ o średnicy ok. 8-9 m. Największe sągęszczenia kamieni zarejestrowano w części centralnej zachowanego skupiska. Wszystkie kamienie, o średnicy od 5 do 45 cm, spoczywały w poziomie 45-55 cm od powierzchni, w stropie różnoziarnistych piasków, przewarstwowanych cienkimi /0,5-2,0 cm/ warstwami żwirków. Niektóre z otoczaków wchodzących w skład płaszcza kamiennego nosiły ślady kontaktu z ogniem, przy czym wydaje się, że był to kontakt krótkotrwały /nie stanowiły one elementów składowych obstarwy kamiennego paleniska/. Wskazuje na to również brak na nich śladów zmian termicznych, spowodowanych długim pobytom w ogniu. Warto wspomnieć, iż w południowej części skupiska kamieni wystąpiły 2 nieckowate i kolisty w zarysach zagłębienia /jamki/, o średnicach około 60 cm, w których wypełniskach wystąpiły dość liczne węgielki drzewne. W tej samej strefie odnotowano 2 dalsze małe jamki o zarysach zbliżonych do elipsy, które wypełnione były glebą z domieszką związków próchnicznych /bez węgielków drzewnych/. Pomędzy kamieniami w części wschodniej skupiska wystąpiły nieliczne i silnie rozdrobnione, przepalone kości. Spoczywające między kamieniami pojedyncze wyroby krzemienne /głównie rżnięcie i łuszczenie/, czasu powstania i funkcjonowania konstrukcji kamienną również nie wyjaśniają.

W obrębie wykopu I/87 przy powierzchniowy układ sedymentacyjny budowały następujące nawarstwienia: 1/ poziom humusu z niewielką ilością składników próchnicznych, o miąższości zmiennej, od 25 do 40 cm; 2/ szlabo zwarta, warstwowa piaski, zawierające domieszkę drobnoziarnistych żwirków. W warstwie tej na głębokości 45-50 cm od powierzchni tkwiły narzutowca i otoczaki. Miąższość tego poziomu przekraczała w wielu miejscach 1,20 m /spągu w całości nie uchwyciono/.

Materiały krzemienne wystąpiły głównie w stropie warstwowanych piasków, w silnym rozproszeniu, spoczywając w tym samym poziomie i na tym samym obszarze co narzutowce i otoczaki. Minimalnie zarysowane zagęszczenia materiału krzemianego odnotowano jedynie w zagłębieniach /jamkach/ na południowym obrzeżeniu układu kamieni narzutowych. Łącznie uzyskano 45 rdzeni i narzędzi oraz 148 wiórów, odłupków i okruchów. W grupie tzw. wyrobów wydzielonych bardzo wyraźnie dominują rdzenie całe i fragmenty rdzeni - 19 szt. oraz łuszczenie - 13 szt. Wśród narzędzi wyróżniono 2 skrobacze, 2 fragmenty piłek, 1 przekłuwacz, 1 ryliec, 1 wiór mikrołuskany oraz 4 odłupki mikrołuskane. Brak zbrojników o randze wyznaczników kulturowych czy chronologicznych wyklucza możliwość klasyfikacji kulturowo-chronologicznej tego inwentarza. Na podkreślenie zasługuje wyjątkowość w porównaniu z pojedynczymi narzędziami, frekwencja rdzeni i łuszczenia. Sugeruje to możliwość pracowniczego charakteru badanego obiektu. Nie można również wykluczyć, iż rdzenie te i łuszczenie zostały w miejscu tym nagromadzone w tym samym celu i czasie, co układ kamieni narzutowych.

Wydaje się, że rozwiązanie problemu powstania i funkcji obiektu będzie możliwe po otrzymaniu wyników analiz przepalonych kości /kurhan?/ oraz datowania radiowęglowego węgielków drzewnych, pochodzących z dwóch małych skupisk /ognisk/, które wystąpiły przy południowym skraju układu kamieni. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż na powierzchni stanowiska, w bliskim sąsiedztwie skupiska kamieni znaleziono pojedyncze zbrojniki o pokroju chojnicko-pieńskowskim.

KOZOWKI
woj. ostrołęckie
Stanowisko B

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Ostrołęce
Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Przasnyskiej

Badania prowadziła mgr Ewa Kawałek. Finansował WKZ w Ostrołęce. Drugi sezon badań. Obozowisko kultury janisławickiej.

Kontynuowano badania w wykopie II, którego powierzchnia została powiększona do jednego ara. Wyeksplorowano wykop do głębokości 30 cm i uzyskano 957 wyrobów krzemianych, z tego 17 narzędzi. Zabytki krzemienne wystąpiły w części północnej wykopu w układzie bezkrzemieńcowym. Natomiast w części południowej wystąpiły obiekty kulturowe, jak na razie rozpoznane w układzie poziomym. Obiekt nr 1 - prawdopodobnie mieszkalny, obiekt nr 2 - gospodarczy i obiekt nr 3, o trudnym do sprecyzowania przeznaczeniu, w postaci rowu o szerokości 50 cm i długości 3 m wchodzącego w profile S i W. Zasięgi i kształty obiektów 1 i 3 będą zbadane w przyszłym sezonie. Materiał zabytkowy ustala chronologię stanowiska na okres atlantycki i reprezentuje późne stadium kultury janisławickiej.

Badania w wykopie II nie osiągnęły calca i będą kontynuowane.

KOŚLE, gm. Szamotuły
woj. poznańskie
Stanowisko I

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Wielkopolski
w Poznaniu

Badania prowadzili doc. dr hab. Michał Kobusiewicz oraz mgr Jacek Kabaciński. Finansowały IHKM PAN oraz MA w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Osada mezolityczna.

Stanowisko położone jest na północnym krańcu Jeziora Buszewskiego, na przesmyku między Jeziorą Buszewskim a zbiornikiem wypełnionym obecnie torfem i gytą. Wykop główny o powierzchni 40 m² dostarczył około 1000 zabytków krzemianych zalegających w zwartej koncentracji o średnicy 2,5 x 3 m. Ponadto wystąpiło kilkadziesiąt fragmentów kości zwierząt dzikich oraz w samym stropie wykopu kilkanaście fragmentów ceramiki kultury łużyckiej i wczesnośredniowiecznej.

Krzemienie zalegały w warstwie piasków jeziornych przykrytych przez młodszą glebę kopalną.